

Epävirallinen suomennos 6.2.2009

Pohjoismaiden ulko- ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö

Ehdotus Pohjoismaiden ulkoministereille
ylimääräisessä pohjoismaisessa ulkoministerikokouksessa
Oslossa 9. helmikuuta 2009

Thorvald Stoltenberg

Sisältö

Johdanto	3
Rauhan rakentaminen	5
Ehdotus 1. Sotilas- ja siviilihenkilöstöstä koostuva vakauttamisyksikkö.....	5
Ilmavalvonta	8
Ehdotus 2. Pohjoismainen ilmavalvontayhteistyö Islannissa	8
Merialueiden valvonta ja arktisen alueen kysymykset	11
Ehdotus 3. Pohjoismainen merialueiden valvontajärjestelmä	11
Ehdotus 4. Meritoimintayksikkö.....	15
Ehdotus 5. Valvonta- ja viestintäsatelliittijärjestelmä	17
Ehdotus 6. Pohjoismaiden arktinen yhteistyö.....	19
Yhteiskunnan turvallisuus	21
Ehdotus 7. Osaamisverkosto tietoverkkohyökkäysten torjumiseksi.....	21
Ehdotus 8. Katastrofiyksikkö.....	24
Ehdotus 9. Sotarikosten tutkintayksikkö	26
Ehdotus 10. Ulkoasiainhallinnon yhteistyö	28
Sotilaallinen yhteistyö	30
Ehdotus 11. Sotilaallinen yhteistyö kuljetus-, terveydenhuolto-, koulutus-, materiaali-, ja harjoitusalueasioissa	30
Ehdotus 12. Amfibioyksikkö	35
Solidaarisuusjulistus	37
Ehdotus 13. Pohjoismainen solidaarisuusjulistus	37

Johdanto

Kesäkuun 16. päivänä 2008 Pohjoismaiden ulkoministerit pyysivät minua tekemään ehdotuksen Pohjoismaiden ulko- ja turvallisuuspoliittisen yhteistyön vahvistamiseksi.

Kukin ulkoministeri nimesi kaksi yhteyshenkilöä. Tanskasta nimettiin Nanna Hvidt ja Hans Hækkerup, Suomesta Ulla Mari Anttila ja Tuomas Forsberg, Islannista Gudmundur Alfredsson ja Krístrún Heimisdóttir, Norjasta Julie Christiansen ja Henrik Thune sekä Ruotsista Urban Ahlin ja Göran Lennmarker. Yhteyshenkilöt ovat antaneet minulle hyödyllistä apua, mutta vastaan itse niistä 13 ehdotuksesta, jotka esitän tässä raportissa.

Norjan ulkoministeriö Oslossa antoi raportin laadintaa varten käyttöön sihteeristön työntekijöineen (Elin Marie Hellum ja Sverre Jervell).

Raporttia valmisteltaessa tehtiin useita kiertomatkoja Pohjoismaiden pääkaupunkeihin ja kuultiin lukuisia henkilöitä, erityisesti hallituspuolueiden ja opposition poliitikkoja sekä useiden eri alojen asiantuntijoita.

Raporttia laadittaessa muodostui eräitä keskeisiä käsityksiä:

- Kaikissa Pohjoismaissa toivotaan tällä hetkellä laajalti pohjoismaisen yhteistyön vahvistamista.
- On laajalti vallitseva käsitys, että Pohjoismailla on keskinäisen maantieteellisen läheisyytensä vuoksi useita yhteneviä ulko- ja turvallisuuspoliittisia intressejä riippumatta maiden erilaisista kytkennöistä Euroopan unioniin ja Natoon.
- Laajalti arvioidaan myös, että Pohjoismaiden alueen geopoliittinen ja strateginen merkitys kasvaa jatkuvasti, mikä johtuu toisaalta Pohjoismaiden merialueiden merkityksestä öljyn ja kaasun tuotannossa ja kauttakuljetuksessa Euroopan markkinoille ja toisaalta arktisten alueiden kehityksestä.
- EU:ssa ja Natossa ollaan yhä kiinnostuneempia alueellisesta yhteistyöstä jäsenmaiden ja ulkopuolisten maiden välillä.
- Kaikissa Pohjoismaissa tahdotaan toimia yhteistyössä Yhdistyneiden kansakuntien kanssa ja toivotaan laajalti, että pohjoismaisten joukkojen osallistumista YK:n

operaatioihin kehitetään kulloistenkin tarpeiden ja eri maiden erityisvahvuuksien pohjalta.

- Norjan, ja Ruotsin ja Suomen puolustusvoimien komentajien aloitteesta laadittiin taannoin raportti, jossa ehdotetaan keinoja maiden väliseen yhteistyöhön mahdollisimman tehokkaan tuloksen aikaansaamiseksi käytettävissä olevilla puolustusmäärärahoilla. Koska nykyaikaisen puolustusteknologian kustannukset nousevat jatkuvasti, jokaisen yksittäisen maan on yhä vaikeampaa yksin rahoittaa nykyaikaista puolustusta, ja tämä luo itsessään tarvetta pohjoismaiselle puolustusyhteistyölle. Olen tukeutunut omassa työssäni tähän Norjan, Ruotsin ja Suomen puolustusvoimien raporttiin.
- Pohjoismaat hallitsevat nykyisin suuria merialueita. Ilmaston muutokset ja jäätiköiden sulaminen avaavat näillä merialueilla huomattavasti mahdollisuuksia uusille toiminnoille, kuten uusille laivareiteille Pohjoiselta jäämereltä Tyynelle valtamerelle. Tämä tekee pohjoisten merialueiden ja arktisen alueen pohjoismaisen yhteistyön kiinnostavaksi.

Näistä lähtökohdista olen laatinut 13 konkreettista ehdotusta pohjoismaisen yhteistyön vahvistamiseksi. Ehdotukset on muotoiltu ajatellen, että kaikki Pohjoismaat voivat osallistua yhteistyöhön. Useissa tapauksissa on kuitenkin luontevaa, että kaksi tai useampia maita käynnistää yhteistyön ja muut maat liittyvät siihen silloin kun haluavat.

Oslossa 9. helmikuuta 2009

Thorvald Stoltenberg

RAUHAN RAKENTAMINEN

Ehdotus 1. Sotilas- ja siviilihenkilöstöstä koostuva vakauttamisyksikkö

Perustetaan sotilas- ja siviilihenkilöstöstä koostuva pohjoismainen vakauttamisyksikkö lähetettäväksi valtioihin, joissa tarvitaan kansainvälistä toimintaa vakavien sisäisten levottomuuksien tai muiden kriisitilanteiden vuoksi. Yksikön tehtävänä on vakauttaa tilannetta ja sen jälkeen järjestää olosuhteet sellaisiksi, että poliittiset prosessit ja valtio voivat toimia. Yksikköön kuuluu sekä siviili- että sotilashenkilöstöä.

Yksikkö koostuu neljästä komponentista: sotilaskomponentti, humanitaarinen komponentti, valtiorakenteiden kehittämisen komponentti (poliiseja, tuomareita, vankeinhoitohenkilöstöä, vaalitarkkailijoita ym.) ja kehitysapukomponentti.

Perustetaan sotilas- ja siviilihenkilöstöstä koostuva pohjoismainen vakauttamisyksikkö (Nordic Stabilization Task Force), jonka tarkoituksena on vastata niihin uusiin turvallisuushaasteisiin, joita YK:lla ja kansainvälisellä yhteisöllä on edessään. Aiemmin turvallisuushaasteet liittyivät tavallisesti *vahvoihin* valtioihin, jotka olivat varautuneet käyttämään voimaa ajaakseen etujaan heikompien naapurivaltioidensa kustannuksella. Sittemmin huomio on suuntautunut uudentyyppisiin turvallisuushaasteisiin. Nämä liittyvät *hauraisiin* valtioihin, jotka kärsivät vakavista sisäisistä levottomuuksista tai vaikeista ongelmista. Sisällissota voi aiheuttaa valtiorakenteiden hajoamisen, tai valtion poliittinen järjestelmä ei enää toimi tyydyttävällä tavalla. Tällaiset tilanteet aiheuttavat usein huomattavia kärsimyksiä siviiliväestölle, ja niistä voi aiheutua ympäröiville valtioille mittavia seurauksia alueellisten levottomuuksien ja suurien pakolaisvirtojen muodossa.

Kansainvälinen yhteisö on viime vuosina kokenut, miten haastavaa tällaisten tilanteiden hallinta voi olla. Useimmiten tarvitaan integroitua toimintaa, jossa sotilashenkilöstö ja humanitaariset järjestöt työskentelevät yhdessä, kuten esimerkiksi Afganistanissa ja Irakissa. Näissä maissa on nähty, miten vaikeaa on saada aikaan tuloksellista yhteistyötä sotilaallisten turvallisuusjoukkojen ja avustusjärjestöjen välillä. Usein myös eri maiden toimintapanoksia koordinoidaan puutteellisesti.

Ehdotetun vakauttamisyksikön sotilaskomponentti muodostaa ennen kaikkea taisteluosaston, joka tilanteen sitä vaatiessa siirtyy kriisialueelle vakauttamaan tilannetta siten, että myös humanitaarinen komponentti voi aloittaa toimintansa siellä. Sotilaallista vakauttamista on mahdollisimman pian täydennettävä koordinoitulla toiminnalla, johon osallistuu poliiseja, oikeudellisia neuvonantajia, vaalitarkkailijoita ja muuta siviiliyhteiskunnalle välttämätöntä siviiliasiantuntemusta. Seuraavassa vaiheessa kehitysapukomponentti kehittää ja tukee pitemmän aikavälin kehityshankkeita. Tässä operaatiossa on tärkeää pyrkiä siihen, että paikalliset poliittiset prosessit ja valtiokoneisto saadaan toimimaan. Tämä on myös tärkeä osa ”exit”-strategiaa eli strategiaa, joka mahdollistaa poliittisesti ja käytännössä operaation lopettamisen.

Laadittaessa ehdotusta sotilas- ja siviilihenkilöstöstä koostuvan vakauttamisyksikön perustamisesta on oltu yhteydessä YK-yhteisön keskeisten osien henkilöstöön New Yorkissa. YK-yhteisössä pidetään vakauttamisyksikön perustamista erittäin tarpeellisena ja kiinnitetään huomiota siihen, että tällaisen yksikön on hankittava perusosaaminen ja voitava hyödyntää aiemmista ja meneillään olevista operaatioista saatuja kokemuksia. Yksikön on myös hyödynnettävä paikallista resurssihenkilöstöä, joka voi avustaa toiminnassa paikallisolojen tuntemuksellaan ja osaltaan varmistaa, ettei yksikkö pyri määräämään paikallisyhteisöä. Lisäksi YK-yhteisössä kiinnitetään huomiota siihen, että Pohjoismaat ovat osoittaneet hallitsevansa siviili- ja sotilaskomponenttien välisen yhteistyön paremmin kuin useimmat muut maat. Pohjoismailla on myös pitkä kokemus yhteistyöstä YK:n johtamissa kansainvälisissä operaatioissa, joten niillä pitäisi olla erityisen hyvät edellytykset avustaa YK:ta vakauttamistyössä.

Pohjoismainen vakauttamisyksikkö voi avustaa suuressa YK-operaatiossa tai EU:n, Naton, AU:n tai ETYJ:n johtamissa operaatioissa YK:n mandaatilla. Tarpeen mukaan operaatioon lähetetään koko yksikkö tai sen osia.

Pohjoismainen vakauttamisyksikkö on koottava yksittäisten tehtävien asettamien tarpeiden mukaan, eikä sen kokoonpano siten ole pysyvä. Muun muassa siviilikomponentti muodostetaan ennalta rekisteröidyistä henkilöistä, joilla on tarvittava siviiliosaaminen ja jotka pystyvät matkustamaan lyhyellä varoitusajalla.

Sotilaskomponentin on oltava riittävästi harjoitettu ja nopeasti toimintakykyinen. Siksi komponentti on muodostettava siten, että se pystyy toimimaan lyhyellä varoitusaikalla ja ottamaan käyttöön ne sotilaalliset voimavarat, jotka on varattu Pohjoismaisen taisteluosaston (Nordic Battle Group) käytettäväksi EU-operaatioissa tai Naton nopean toiminnan joukon (NATO Response Force) käytettäväksi.

Vakauttamisyksiköllä on oltava pysyvä johto- ja harjoitusosasto. Tämä osasto kokoaa yksittäiseen tehtävään lähetettävät eri komponentit ja huolehtii siitä, että ne valmennetaan mahdollisimman hyvin etukäteen yhteisharjoituksin. Osaamisen varmistamiseksi ja luottamuksen rakentamiseksi eri järjestöjen ja osaamisalueiden välillä osaston on kokoonnuttava säännöllisesti osastoharjoituksiin. Johtamista varten on myös muodostettava analyysiverkosto, joka voi paneutua ajankohtaisiin kriiseihin ja paikallisiin olosuhteisiin sekä arvioida mahdollisuutta ratkaista kriisit sovittelemalla. Tällaisen verkoston on perustuttava olemassa oleviin instituutioihin.

Erityisen haastavaa pohjoismaisen vakauttamisyksikön muodostamisessa ja käyttämisessä on hyvän yhteistoiminnan varmistaminen sotilaskomponentin ja siviilikomponentin välillä. Haasteeseen voidaan vastata muun muassa kouluttamalla komponentteja järjestelmällisesti yhteistyöhön ja yhteiseen ajatteluun. On myös tärkeää luoda järjestelmiä, joissa voidaan nopeasti välittää kentältä saatuja käytännön kokemuksia niille, jotka kouluttavat ja harjoittavat yksikön henkilöstöä. Pohjoismaissa on nykyisin useita instituutioita, joilla on kokemusta tämänkaltaisesta koulutuksesta ja jotka pystyvät siksi avustamaan merkittävästi tässä työssä.

Ilmavalvonta

Ehdotus 2. Pohjoismainen ilmavalvontayhteistyö Islannissa

Pohjoismaat sitoutuvat vastaamaan ilmavalvonnasta ja valvontalennoista Islannin ilmatilassa. Ensimmäisessä vaiheessa Pohjoismaat voivat lähettää henkilöstöä Keflavikissa sijaitsevaan tukikohtaan ja osallistua Islannin viranomaisten säännöllisesti järjestämiin Northern Viking -harjoituksiin. Seuraavassa vaiheessa ne voivat ottaa vastatakseen osasta Naton järjestämiä valvontalentoja. Pohjoismainen valvontalentoyhteistyö voi siten toimia esimerkkinä Naton jäsenmaiden ja rauhankumppanimaiden välisestä yhteistyöstä osana PfP-rauhankumppanuussopimusta. Yhteistyö voidaan kehittää kolmessa vaiheessa, joita kuvataan jäljempänä.

Islanti sijaitsee alueella, johon tulevaisuudessa kohdistuu todennäköisesti yhä enemmän huomiota. Sen jälkeen, kun Yhdysvaltojen joukot vuonna 2006 poistuivat Keflavikin-tukikohdasta 55-vuotisen sotilaallisen läsnäolon jälkeen, on sekä Islannille että muille Pohjoismaille syntynyt tarve valvoa Islannin ilmatilaa aiempaa tehokkaammin. Ilmavalvonta on myös yleisesti ottaen ala, jolla tehtävä yhteistyö on Pohjoismaiden edun mukaista.

Yhdysvaltojen joukkojen poistuttua Keflavikista Islannin viranomaiset (Icelandic Defence Agency) ovat vastanneet tukikohdan laitteiston ja ilmavalvontatutkaketjun käyttämisestä. Islanti on saanut käytännön apua Tanskalta ja Norjalta kouluttaessaan islantilaista henkilöstöä laitteiston käyttämiseen.

Lisäksi on laadittu suunnitelma säännöllisistä Naton johtamista valvontalennoista Islannin ilmatilassa. Suunnitelman mukaan Nato-maiden ilmavoimat toimivat Islannissa lyhyen ajanjakson, yleensä 3–4 viikkoa, neljästi vuodessa. Käytännössä tämä tapahtuu siten, että maat, jotka tarjoutuvat vastaamaan tietyistä päivystysjaksosta ("slot"), tekevät Islannin viranomaisten kanssa sopimuksen teknisistä, taloudellisista ja käytännön kysymyksistä.

Vuonna 2009 Islanti ottaa vastaan taistelulentokoneita Espanjan, Tanskan ja Yhdysvaltojen ilmavoimista. Saksa ja Yhdysvallat ovat vahvistaneet lähettävänsä taistelukoneita Islantiin vuonna 2010. Myös muun muassa Italia, Kanada ja Puola ovat ilmaisseet kiinnostuksensa osallistua valvontalentoihin. Tällöin taistelulentokoneiden määräaikaiset päivystysjaksot Keflavikissa vähennetään suunnitelman mukaan neljästä kolmeen jaksoon vuodessa. Islannin johtama Northern Viking -puolustusharjoitus järjestetään todennäköisesti vuonna 2010.

Norjan, Ruotsin ja Suomen puolustusvoimien raportissa on tehty aloite Pohjoismaiden välisen ilmavalvontayhteistyön vahvistamiseksi. Raportissa suositellaan lyhyen aikavälin toimenpiteeksi, että Ruotsi ja Suomi tekevät sopimuksen tietojen vaihtamisesta Naton ilmavalvontajärjestelmän kanssa. Tämä prosessi on jo käynnistetty, ja se mahdollistaa Pohjoismaille yhteisen ja jatkuvasti päivitetävän ilmatilannekuvan saamisen pohjoismaisesta ilmatilasta. Lisäksi raportissa ehdotetaan, että pitkällä aikavälillä käynnistetään yhteistyö yhteisen ilmavalvontainfrastruktuurin (hälytystutkat, komento- ja johtamisjärjestelmät ym.) luomiseksi. Raportissa korostetaan, että tällainen yhteistyö toisi merkittäviä kustannussäästöjä vähentämällä investointitarvetta ja alentamalla toimintamenoja.

Puhtaasti tekniseltä kannalta pohjoismainen ilmavalvontayhteistyö Islannissa on ongelmaton, ja se voidaan käynnistää lyhyessä ajassa sen jälkeen, kun asiasta on tehty poliittinen päätös. Pohjoismaiden mahdollinen sitoutuminen ilmavalvontatehtäviin Islannissa toimii käytännön esimerkkinä PFP-rauhankumppanuussopimukseen perustuvasta yhteistyöstä.

Edellä hahmoteltu Pohjoismainen yhteistyösuunnitelma voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen:

- *Ensimmäisessä vaiheessa* perustetaan yhteinen ilmavalvonta, kuten Norjan, Ruotsin ja Suomen puolustusvoimien raportissa ehdotetaan.
- *Toisessa vaiheessa* lähetetään pohjoismaista henkilöstöä Keflavikin-tukikohtaan, joko osana säännöllistä Northern Viking -harjoitusta tai pysyvämmiin. Ilmavalvonta on tärkeä osa Northern Viking -harjoitusta, ja Pohjoismaiden osallistuminen tähän harjoitukseen on luonteva osa Nato-maiden ja rauhankumppanimaiden välistä yhteistyöjärjestelmää.
- *Kolmannessa vaiheessa* (vuodesta 2010 alkaen) Pohjoismaat ottavat vastatakseen Islannin ilmatilan valvontalennoista tiettyinä päivystysjaksona ("slot"), asiasta tehdyn suunnitelman mukaisesti.

Ilmavalvonta, jota Pohjoismaat suorittavat Islannin ilmatilassa Islannin viranomaisten alaisuudessa, voi olla tärkeä askel kohti Pohjoismaiden välistä käytännön yhteistyötä niiden lainkäyttövaltaan kuuluvien alueiden valvonnassa ja lainkäyttövallan toteuttamisessa Pohjoismaiden alueilla yleensä.

Ehdotus pohjoismaisesta ilmavalvontayhteistyöstä Islannissa on merkityksellinen niiden tässä raportissa tehtyjen ehdotusten kannalta, jotka koskevat merialueiden valvontaa (ehdotus 3) ja pohjoismaisen satelliittijärjestelmän luomista (ehdotus 5).

Ehdotukset ilmavalvontayhteistyöstä Islannissa, pohjoismaisesta merialueiden valvontajärjestelmästä ja pohjoismaisesta satelliittijärjestelmästä voivat olla tärkeä askel kohti Pohjoismaiden yhteisvastuuta pohjoismaisten merialueiden ja ilmatilan valvonnasta.

Merialueiden valvonta ja arktisen alueen kysymykset

Ehdotus 3. Pohjoismainen merialueiden valvontajärjestelmä

Perustetaan pohjoismainen merialueiden valvonta- ja varoitusjärjestelmä. Järjestelmä on lähtökohtaisesti siviilijärjestelmä, ja se on tarkoitettu meriympäristön, saastumisen ja siviililiikenteen valvontaan. Tästä valvonnasta nykyiset sotilaalliset merialueiden valvontajärjestelmät kattavat vain pienen osan. Pohjoismainen merialueiden valvontajärjestelmä perustuu kahteen pilariin, joista toinen on Itämeren valvonta (BalticWatch) ja toinen Pohjois-Atlantin, Pohjoisen jäämeren osien ja Barentsinmeren valvonta (BarentsWatch). Näillä pilareilla on yhteinen johtojärjestelmä.

Pohjoismaat hallitsevat suuria merialueita. Ilmastonmuutokset ja jäätiköiden sulaminen suurentavat näitä merialueita entisestään. Ilmastonmuutokset saattavat myös johtaa toimintojen lisääntymiseen pohjoisilla merialueilla, erityisesti öljyn- ja kaasuntuotannon yhteydessä, sekä mahdollistaa uusien laivareittien avaamisen Euroopan ja Tyynen valtameren välille arktisten meriväylien kautta.

Näiden merialueiden tehokas hallitseminen edellyttää, että Pohjoismailla on mieluiten reaaliaikainen kuva siitä, mitä meressä ja meren pinnalla tapahtuu. Tämä edellyttää erilaisten sektorikohtaisten järjestelmien kehittämistä ja yhteensovittamista.

Pohjoismaiden nykyiset merialueiden valvonta- ja varoitusjärjestelmät ovat selvästi puutteellisia. Vastuu meren ja meriympäristön valvonnasta on jaettu useille kansallisille viranomaisille, ja merialueiden tapahtumista voi olla vaikea muodostaa yhtenäistä tilannekuvaa. Tämä johtuu paitsi eri maiden erilaisista tiedonvälityskäytännöistä ja tietojärjestelmien käytännön rajoituksista myös puutteellisesta tietojenvaihdosta ja yhteistyöstä Pohjoismaiden välillä, erityisesti siviilitoiminnassa.

Nykyaikainen tietotekniikka mahdollistaa merialueiden valvontaan tarkoitettujen *integroitujen järjestelmien* luomisen yhdistämällä toisiinsa olemassa olevia kansallisia ja

monikansallisia järjestelmiä. Siten voidaan periaatteessa olinpaikasta riippumatta saada yhdelle näyttöruudulle kaikki tarvittava tieto, johon pääsy on sallittu.

Kehittämällä keskenään tällaisia integroituja järjestelmiä Pohjoismaat saavuttavat suuria etuja. Tällöin saadaan nykyistä helpommin yhtenäinen tilannekuva sekä Itämeren että Pohjois-Atlantin alueelta. Näin varmistetaan puolestaan, että Pohjoismaiden rajallisia voimavaroja hyödynnetään nykyistä tehokkaammin. Samalla Pohjoismaat pystyvät kehittämään nykyistä paremmin uutta kapasiteettia, esimerkiksi tehokkaan pohjoismaisen satelliittijärjestelmän (ks. ehdotus 5).

Pohjoismainen valvontajärjestelmä on tehtävä sellaiseksi, että maiden on helppo vaihtaa tietoa keskenään. Tarvitaan jatkuvaa tietojenvaihtoa Venäjän kanssa Barentsinmeren ja Itämeren tilanteesta, muiden Itämeren maiden kanssa Itämeren tilanteesta sekä Kanadan ja Yhdysvaltojen kanssa Pohjois-Atlantin tilanteesta. Nykyisin Venäjän, Norjan ja Islannin välillä on jo olemassa vakiintuneet tietojenvaihtojärjestelmät, joiden avulla valvotaan jatkuvasti Murmanskin ja Yhdysvaltojen välillä pitkin Norjan rannikkoa ja Islannin meriväyliä liikennöiviä öljytankkereita. Myös Pohjois-Atlantin alueen merivartiostojen yhteistyöelimen, North Atlantic Coast Guard Forumin, välityksellä vaihdetaan erityisesti etsintä- ja pelastuspalveluun liittyviä tietoja. Tähän tietojenvaihtoon osallistuvat Kanada, Tanska, Islanti, Norja ja Yhdysvallat.

Pohjoismaissa puolustusvoimilla on tärkeä tehtävä merialueiden valvonnassa. Kansallisilla puolustusviranomaisilla on käytössään tehokkaat järjestelmät, mutta näitä ei juurikaan käytetä vastattaessa ympäristö- ja luonnonvarahallinnon uusiin haasteisiin. Sotilaallisiin järjestelmiin kootaan kuitenkin paljon tietoja, joilla on merkitystä merialueiden siviilivalvonnassa. Siksi pohjoismainen merialueiden valvontajärjestelmä toimii tehokkaasti vasta sitten, kun se on yhdistetty sotilaallisiin järjestelmiin ja voi vaihtaa tietoja tämän kanssa.

EU pyrkii edistämään herkkien merialueiden kokonaisvaltaista hallintaa. Tämä edellyttää kuvaa meren ja merenpinnan tapahtumista. EU pyrkii myös luomaan järjestelmät, jotka helpottavat Schengen-alueen ulkorajojen valvontaa pohjoisilla merialueilla.

EU:ssa laaditaan parhaillaan yksittäisten maiden kansallisia merialueiden valvontajärjestelmiä kuvaavaa asiakirjaluonnosta. Sen jälkeen luodaan alueelliset järjestelmät, jotka voidaan

yhdistää toisiinsa laajemmaksi eurooppalaiseksi järjestelmäksi. Sektorienvälinen ja valtionrajat ylittävä pohjoismainen merialueiden valvontayhteistyö on sopusoinnussa niiden pitkän aikavälin visioiden kanssa, joita EU on laatinut näitä alueita varten, ja integroidun pohjoismaisen järjestelmän luominen voi toimia pioneerihankkeena eurooppalaisissa ja maailmanlaajuisissa yhteyksissä. Se mahdollistaa myös rahoituksen saamisen EU:lta.

Sotilaallisessa toiminnassa Ruotsilla ja Suomella on vuodesta 2006 alkaen ollut käytössä yhteinen järjestelmä Itämeren valvontaa ja tilannekuvan vaihtoa varten. Suunnitteilla on tämän järjestelmän laajentaminen koko Itämeren sotilaalliseksi valvontajärjestelmäksi, johon myös Baltian maat, Puola ja Saksa osallistuvat. Myös Norja ja Tanska on kutsuttu osallistumaan tähän järjestelmään. Lisäksi Ruotsi ja Suomi ovat yhdessä luoneet edistyneen järjestelmän Itämeren liikenteen valvomiseksi. Useissa yhteyksissä on pohdittu, olisiko Itämeren alueen kokonaisvalvontaa varten luotava integroitu järjestelmä, joka käsittää myös ympäristön ja luonnonvarojen valvonnan, mutta asiasta ei vielä ole tehty päätöstä.

Islannilla, Norjalla ja Tanskalla on Naton jäsenmaina käytettävissään tehokas sotilaallinen merialueiden valvontajärjestelmä, joka tuottaa yhteistä tilannekuvaa. Vuonna 2008 tätä järjestelmää päätettiin uudistaa ja tehostaa. Työ on jo aloitettu, ja sillä voi olla merkitystä pohjoismaisen merialueiden valvontajärjestelmän luomiselle.

Parhailtaan on meneillään laaja hanke, jossa rakennetaan siviilijärjestelmää Barentsinmeren ja Norjanmeren Norjalle kuuluvien alueiden kokonaisvalvontaa varten. Esihankkeesta (i-Nord) annettiin 5. helmikuuta Norjan viranomaisille raportti, joka sisältää ehdotukset siitä, miten Norjan eri sektorijärjestelmät voidaan yhdistää toisiinsa. Tämä BarentsWatch -niminen järjestelmä on määrä rakentaa vuosina 2009–2016. Järjestelmä muodostetaan sellaiseksi, että se voidaan integroida muiden Pohjoismaiden järjestelmiin ja siinä voidaan vaihtaa tarvittavia tietoja Kanadan, Venäjän ja Yhdysvaltojen kanssa.

On tärkeää tehdä periaatepäätös pohjoismaisesta merialueiden siviilivalvontajärjestelmästä ennen kuin yksittäisin Pohjoismaihin perustetaan integroituja järjestelmiä. Tällä tavoin saadaan luoduksi kansalliset järjestelmät, jotka ovat sovitettavissa laajempiin pohjoismaisiin ratkaisuihin. Jos tällainen periaatepäätös saadaan aikaan, Norjan viranomaiset kutsuvat luonnollisesti jo keväällä 2009 Islannin ja Tanskan kumppaneiksi BarentsWatch -järjestelmään. Siten Islannin ja Tanskan intressit ja näkökannat pystytään ottamaan huomioon

kehittäessä järjestelmiä edelleen. On myös selvää, että Norjan, Ruotsin, Suomen ja Tanskan eri alojen viranomaisten on toimittava tiiviisti yhteydessä keskenään, jotta Itämeren merialueiden integroitu valvontajärjestelmä (BalticWatch) voidaan rakentaa saman mallin pohjalle kuin BarentsWatch (Barentsinmeri, Pohjoinen jäämeri ja Pohjois-Atlantti).

Tätä ehdotusta on tarkasteltava yhdessä niiden ehdotusten kanssa, jotka koskevat pohjoismaista meritoimintayksikköä (ehdotus 4), pohjoismaista satelliittijärjestelmää (ehdotus 5) ja pohjoismaista amfibioyksikköä (ehdotus 12).

Ehdotus 4. Meritoimintayksikkö

Kun pohjoismainen merialueiden valvontajärjestelmä on saatu aikaan, perustetaan pohjoismainen meritoimintayksikkö, joka koostuu eri Pohjoismaiden merivartiostoja ja pelastusviranomaisia edustavista elementeistä. Yksikkö partioi jatkuvasti pohjoismaisilla merialueilla, ja sen keskeisenä vastuualueena on etsintä- ja pelastustoiminta.

Yhteinen merialueiden valvontajärjestelmä tekee mahdolliseksi perustaa etsintä- ja pelastustoiminnan yhteisen johto-organisaation, joka voi ottaa käyttöön resursseja useista Pohjoismaista. Siksi on luontevaa ehdottaa, että seuraavassa vaiheessa perustetaan pohjoismainen meritoimintayksikkö, joka voidaan sijoittaa sekä Itämerelle että pohjoisille merialueille.

Pohjoismaat, varsinkin Islanti, Norja ja Tanska/Grönlanti, valvovat ja hallitsevat valtavia merialueita. Nykyisin on pulaa aluksista, joilla näitä alueita voidaan valvoa ja jotka voidaan tarvittaessa sijoittaa näille alueille. Ongelma korostuu entisestään, kun Atlantin ja Tyynen valtameren välillä aloitetaan laivaliikenne Pohjoisen jäämeren kautta. Liikennöinti arktisilla meriväylillä, erityisesti pimeän aikana, asettaa tulevaisuudessa suuria haasteita, koska näiden alueiden etsintä- ja pelastusjärjestelmät ovat hyvin puutteelliset ja koska saatetaan tarvita nykyistä enemmän apua hätätilanteissa tai alusten juuttua jäihin.

Siksi pohjoismaisille merivartiostoille ja pelastusviranomaisille on perustettava yhteinen johto-organisaatio, joka voi johtaa yhteispohjoismaista toimintaa Itämerellä tai Barentsinmerellä koordinoimalla ja ohjaamalla alueella toimivia yksiköitä.

Pohjoismaisella meritoimintayksiköllä on oltava asianmukainen arktisten alueiden tuntemus sekä resurssit, jotka soveltuvat käytettäväksi näillä alueilla. Toiminta arktisilla alueilla edellyttää usein jäänmurtajakapasiteettia muun muassa siksi, että alukset saattavat juuttua jäihin. Siksi Pohjoismaiden on yhdessä kehitettävä murtajia arktisia meriväyliä varten. Nykyisin Kanadalla, Venäjällä ja Yhdysvalloilla on tällaisia arktisia jäänmurtajia, mutta millään Pohjoismaalla ei ole. Suomella ja Ruotsilla on Itämerellä toimivia jäänmurtajia.

Jäänmurtajakaluston kehittäminen arktisiin olosuhteisiin on kallista. Siksi on johdonmukaista harkita pohjoismaista jäänmurtajaa, joka pystyy toimimaan myös esimerkiksi tutkimus- ja hinausaluksena. Ennen kuin tällainen monitoimimurtaja saadaan rakennetuksi on arktisen alueen pohjoismaisen valmiusjärjestelmän perustuttava sopimukseen suomalaisen, venäläisen ja ruotsalaisen jäänmurtajakaluston käytöstä.

Jotta tarpeen tullen pystyttäisiin tehokkaaseen yhteistoimintaan, on tärkeää, että kyseiset merivartiostojen ja pelastusviranomaisten resurssit harjoittelevat jatkuvasti yhdessä. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi järjestämällä yhteispartiointia Itämerellä tai Barentsinmerellä.

Ehdotus 5. Valvonta- ja viestintäsatelliittijärjestelmä

Osana pohjoismaisen merialueiden valvontajärjestelmän kehittämistä perustetaan pohjoisnapaa kiertävä pohjoismainen satelliittijärjestelmä vuoteen 2020 mennessä. Järjestelmä tuottaa lyhyin väliajoin päivitettävää reaaliaikaista tilannekuvaa merialueilta, mikä on tehokkaan merialueiden valvonnan ja kriisinhallinnan edellytys.

Tehokas ja nykyaikainen merialueiden valvontajärjestelmä edellyttää satelliittipalvelujen käyttämistä viestinnässä ja havainnoinnissa. Satelliittien tuottama kuvatieto on tärkeää merialueiden jatkuvan valvonnan kannalta, ja tutkasatelliittien avulla voidaan varmistaa tiedon saaminen meren pinnasta sää- ja valaistusolosuhteista riippumatta. Satelliittijärjestelmä voi toimia tärkeänä viestintävälineenä pohjoismaisen merialueiden valvontajärjestelmän eri toimijoiden ja komponenttien välillä.

Satelliitti on lisäksi ainoa viestintäratkaisu, jota voidaan käyttää kaikilla pohjoismaisilla merialueilla ympäri vuorokauden. Kriisien aikana satelliittipalveluja tarvitaan sekä puheluja, tiedonsiirtoa että videolähetyksiä varten. Palvelujen on oltava saatavilla ympäri vuorokauden, jotta kriisien hallinta näillä alueilla pystytään järjestämään tehokkaasti ja luotettavasti.

Pohjoinen satelliittipohjainen järjestelmä, joka sekä havainnoi että turvaa viestinnän, voi olla tärkeä tekijä merialueiden ekosysteemien ja kalastuksen hallinnassa. Se on tärkeä väline myös seurattaessa laivaliikennettä, muun muassa tulevaa Pohjoisen jäämeren liikennettä. Merellä toimivalle öljyteollisuudelle satelliittijärjestelmä on tärkeä ennen kaikkea viestintäkanavana.

Vastatakseen tällaiseen satelliittipalvelujen tarpeeseen Pohjoismaat voivat joko ostaa palveluja ulkomaisilta toimittajilta tai kehittää omia kansallisia tai pohjoismaisia satelliittijärjestelmiä.

Nykyisin Pohjoismaat ostavat merialueiden valvontaa varten sekä satelliittiviestintäpalveluja että kuvatieton käyttöön perustuvia satelliittipalveluja. Satelliittikuvia käytetään muun

muassa havainnoitaessa aluksia, öljypäästöjä, leväkukintaa ja jääolosuhteita sekä hankittaessa tietoa oseanografisista ja meteorologisista olosuhteista. Palvelut ostetaan pohjoisamerikkalaisilta ja eurooppalaisilta toimittajilta, muun muassa Euroopan meriturvallisuusvirastolta (EMSA) ja Euroopan avaruusjärjestöltä (ESA).

Useat vahvat argumentit puoltavat omien pohjoismaisten satelliittiratkaisujen kehittämistä. Pohjoismaat ostavat nykyisin lähinnä viestintäpalveluja, joita tuottavat kiinteää rataa päiväntasaajan ympäri kiertävät satelliitit. Näiden toiminta ei kata tyydyttävästi 71. pohjoisen leveysasteen pohjoispuolisia alueita. Tämä haaste kasvaa entisestään, kun kaupallinen laivaliikenne Pohjoisella jäämerellä alkaa.

Myös taloudelliset syyt puoltavat omien pohjoismaisten satelliittijärjestelmien kehittämistä. Nykyisin useat pohjoismaiset elimet ostavat samoja kuvapalveluja samoilta toimittajilta. Satelliittipalvelujen käytön kasvaessa jatkuvasti tullaan pisteeseen, jossa saattaa kannattaa kehittää omia palveluja. Valvonta- ja viestintätietojen tarve Pohjoismaiden puolustusvoimissa lisännee osaltaan pohjoismaisen satelliittijärjestelmän kiinnostavuutta poliittiselta ja taloudelliselta kannalta.

Esimerkiksi kolmeen hyvin elliptistä rataa kiertävään satelliittiin perustuvan pohjoismaisen satelliittijärjestelmän on katettava alue, joka ulottuu suunnilleen 52. pohjoiselta leveysasteelta pohjoisnavalle (90 astetta pohjoista leveyttä). Järjestelmä on kallis, ja sitä pystytään tuskin toteuttamaan paljoakaan ennen vuotta 2020. Jotta pohjoismaisen satelliittijärjestelmä kuitenkin saataisiin tulevaisuudessa perustetuksi, on tärkeää saada aikaan poliittinen periaatepäätös asiasta ennen kuin yksittäiset Pohjoismaat ehtivät liian pitkälle kansallisten järjestelmiensä kehittämisessä.

Ehdotus 6. Pohjoismaiden arktinen yhteistyö¹

Koska kaikki Pohjoismaat toimivat Arktisessa neuvostossa, niiden on käynnistettävä nykyistä käytännönläheisempi yhteistyö arktisissa asioissa. Tällöin luontevia yhteistyöaloja ovat ympäristö, ilmasto, turvallisuus ja pelastustoiminta.

Arktinen alue on maailmanlaajuisten ilmastomuutosten indikaattori. Meneillään oleva jäätiköiden sulaminen vaikuttaa merkittävästi toimintaan arktisella alueella ja merkitsee, että luonnonvarat, varsinkin energiavarat, tulevat helpommin hyödynnettäviksi. Tämä voi puolestaan vaikuttaa herkkään pohjoiseen meriympäristöön. Lisäksi lämpötilan muutokset voivat saada arktisen alueen runsaat kalakannat etsiytymään uusille vaellusreiteille. Samalla joidenkin alueen väestönsien toimeentulon perinteinen perusta muuttuu suurelta osin.

Jäätiköiden sulaminen avaa lisäksi uusia meriväyliä Tyynen valtameren ja Atlantin välille. Tämä koskee sekä Koillisväylää että Luoteisväylää ja pitkällä aikavälillä myös Pohjoisen jäämeren ylittävää reittiä. Ensimmäisten kauppa-alusten otaksutaan pääsevän kulkemaan Pohjoisen jäämeren yli jo vuonna 2009 tai 2010. Tämä tuo etenkin pimeänä aikana useita uusia haasteita, jotka liittyvät pelastustoimintaan, turvallisuuteen ja ympäristöön.

Arktiseen alueeseen kohdistuvan huomion kasvulla voi olla geopoliittisia seurauksia, koska pohjoisista merialueista voi tulla Euroopalle tärkeä energianlähde. Pohjoismaita ympäröivistä alueista voi siten tulla tärkeitä alusten ja öljyn kauttakulkualueita.

Tällainen kehitys tuo mukanaan vastuuta, mikä puolestaan tekee tarpeelliseksi Pohjoismaiden arktisen yhteistyön. Pelkästään arktiseen alueeseen rajautuvien maiden osallistuminen ei riitä, vaan yhteistyöhön tarvitaan kaikkia viittä Pohjoismaata Arktisen neuvoston jäseninä.

¹ Arktista yhteistyötä koskeva ehdotus 6 on muotoiltu hiukan eri tavoin kuin raportin muut ehdotukset. Useista arktis-pohjoismaisen yhteistyön kannalta merkittävistä elementeistä tehdään raportissa erilliset ehdotukset. Nämä elementit ovat arktisten alueiden valvonta (ehdotus 2), merialueiden valvontajärjestelmä (ehdotus 3), satelliittijärjestelmä (ehdotus 5) ja uudet välineet toimintaan arktisilla meriväylillä, kuten pohjoismainen meritoimintayksikkö (ehdotus 4) ja pohjoismainen amfibioyksikkö (ehdotus 12).

Aktiivinen arktisen alueen politiikka edellyttää selvää yleiskuvaa siitä, mitä alueella tapahtuu. Tässä pohjoismaisella merialueiden valvontajärjestelmällä on tärkeä tehtävä. Myös pohjoismainen satelliittijärjestelmä ja ilma- ja valvontayhteistyö Islannissa voivat osaltaan varmistaa yleiskuvan saamisen ja nykyistä paremman viestinnän. Pohjoismainen meritoimintayksikkö, jolla on tarvittava etsintä- ja pelastusosaaminen sekä jäänmurtajakapasiteettia (ehdotus 4), on tärkeä väline käsiteltäessä mahdollisia ongelmia arktisella alueella. Sama koskee ehdotusta pohjoismaisesta amfibioyksiköstä (ehdotus 12) edellyttäen, että tämä yksikkö hankkii tarvittavan osaamisen arktisissa asioissa.

Pohjoismaat osallistuvat Arktisen neuvoston toimintaan yhdessä Kanadan, Venäjän ja Yhdysvaltojen kanssa, ja niillä voi tällöin olla merkittävä rooli asioissa, jotka liittyvät ilmaston kehitykseen yleensä sekä luonnonvarojen hyödyntämisen ja ympäristön väliseen suhteeseen erityisesti. Pohjoismaat voivat myös suunnitella konkreettisia yhteistyötoimia pannakseen täytäntöön Arktisen neuvoston suosituksen etsintä- ja pelastusyhteistyön tehostamisesta. Näissä yhteistyötoimissa voivat olla mukana myös Kanada, Venäjä ja Yhdysvallat.

Yhteiskunnan turvallisuus

Ehdotus 7. Osaamisverkosto tietoverkkohyökkäysten torjumiseksi

Perustetaan pohjoismainen osaamisverkosto Pohjoismaihin kohdistuvien tietoverkkohyökkäysten torjumiseksi. Verkoston päätehtävänä on vaihtaa kokemuksia ja koordinoita toimintoja eri Pohjoismaiden kesken sekä neuvoa torjuntakapasiteettia rakentavia maita. Pitkällä aikavälillä osaamisverkosto voi kehittää ja koordinoita varoitusjärjestelmää Pohjoismaihin kohdistuvien tietoverkkohyökkäysten torjumiseksi.

Yhteiskunnan tullessa yhä riippuvaisemmaksi tietotekniikasta on yhä todennäköisempää, että vihamieliset toimijat voivat lamauttaa elintärkeitä palveluja ja toimintoja.

Tietoverkkohyökkäys voidaan toteuttaa esimerkiksi levittämällä viruksia, ylikuormittamalla verkkosivustoja tai ottamalla tietokoneita hallintaan. Hyökkäys saattaa johtaa Internetin käytön estymiseen tai häiriintymiseen. Kaikki viestintäjärjestelmät matkapuhelimista radioon voivat lakata toimimasta. Lisäksi sähkönjakelu saattaa pysähtyä, ja raide- ja lentoliikenne voivat lamaantua. Tietoverkkohyökkäykset voivat myös häiritä kaupankäyntiä ja verkkopankkitoimintaa sekä estää pääsyn verkkosivustoille, jotka välittävät tietoa yleisölle. Tällaisilla hyökkäyksillä voidaan lisäksi hankkia arkaluonteista tietoa ja taloudellista hyötyä.

Siksi tietoturva on yhteiskunnan näkökulmasta ensinnäkin varautumista hyökkäyksiin, jotka voivat häiritä yhteiskunnan kannalta elintärkeää infrastruktuuria ja tärkeitä sektoreita, kuten maanpuolustusta, lentoliikennettä, raideliikennettä, energiahuoltoa, puhelinliikennettä ja rahoitustoimintaa. Toiseksi tietoturva on näiden hyökkäysten paljastamista ja käsittelemistä.

Tieto- ja viestintäteknikkaan nykyisin kohdistuvat uhkakuvat ovat sekä monimutkaisia että ennalta arvaamattomia, ja on vaikeaa ennustaa, kuka voi olla uhka, mitä menetelmiä tietoverkkohyökkäyksessä käytetään, ja mihin sillä pyritään. Hyökkääjinä voivat olla vieraat valtiot, terroristijärjestöt, järjestäytyneet rikolliset tai yksittäiset henkilöt.

Valtioiden joutumisesta tietoverkkohyökkäysten kohteeksi on useita esimerkkejä. Vuonna 2007 Viron siviili-infrastruktuuriin kohdistettiin laaja hyökkäys, ja vuonna 2008 Georgian

konfliktin yhteydessä käytettiin ”digitaalisia aseita”. Useat maat kehittävät parhaillaan valmiuksia hyökätä muiden maiden tietoverkkoihin.

Jokaisen maan nykyaikaiseen puolustusjärjestelmään on sisällyttävä järjestelmä tietoverkkohyökkäysten torjumiseksi. Siksi Pohjoismaat perustavat omia elimiä, joiden tehtävänä on paljastaa ja torjua elintärkeisiin tietoverkkoihin kohdistuva ei-toivottu toiminta. Eri maiden kyky analysoida vakavia hyökkäysuhkia ja reagoida niihin vaihtelee kuitenkin tasoltaan, eikä tällä alalla ole käynnistetty järjestelmällistä pohjoismaista yhteistyötä. Pohjoismaiden välillä ei myöskään ole otettu käyttöön turvallista viestintäjärjestelmää, ja siksi maiden on vaikeaa vaihtaa nopeasti keskenään arkaluontoisia tietoja.

Koska tietoverkkohyökkäykset voivat eskaloitua ja levitä nopeasti, yksi tärkeä huomioon otettava näkökohta on aika. Jotta Pohjoismaat pystyisivät vastaamaan tietoverkkohyökkäysten uhkaan koordinoidusti ja tehokkaasti, niiden on ennalta luotava yhteinen järjestelmä, jonka avulla voidaan viestiä turvallisesti ja jakaa tietoja.

Kansallisten puolustusjärjestelmien vahvistamisessa ja digitaalisiin haasteisiin vastaamisessa Pohjoismaat hyötyvät suuresti vaihtamalla kokemuksia, jakamalla tietoa ja tekemällä yhdessä analyysejä valtionrajojensa yli. Tähän yhteistyöhön voi sisältyä teknisten ratkaisujen arviointia, tietoverkkohyökkäyksiin liittyvien uhka-analyysointien vaihtoa, hyökkäystekniikoiden analysointia, tiedottamista yhteisten elintärkeiden infrastruktuurien haavoittuvuudesta sekä tiedottamista erityisistä valmiustoimista.

Tietoverkkohyökkäysten edellyttämiin puolustustoimiin liittyvässä yhteistyössä käsitellään myös kykyä hyökkäystoimiin. Siksi digitaalisen puolustuksen yhteistyötä on pidettävä arkaluonteisena, ja se vaatii kypsyttämistä. Jo nykyisin tällainen yhteistyö on kuitenkin ajankohtaista lukuisissa yhteyksissä, kuten vaihdettaessa tietoja ja suunniteltaessa olemassa olevien viranomaisten verkostoon perustuvia puolustustoimia.

Tietoverkkoturvallisuuden alalla ollaan virittämässä kansainvälistä yhteistyötä. Yhtenä monista esimerkeistä on verkkohyökkäysten torjuntaan erikoistuneen Naton osaamiskeskuksen (Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence) perustaminen Viroon. Pohjoismaiden muodostama verkosto paitsi parantaa niiden valmius- ja toimintakykyä ja

keskinäistä operatiivista yhteistyötä myös vahvistaa pohjoismaista toimintapanosta olemassa olevissa kansainvälisissä yhteistyöjärjestelmissä sekä kriisinhallinnassa muissa maissa.

Ehdotus 8. Katastrofyksikkö

Perustetaan pohjoismainen katastrofyksikkö Pohjoismaissa ja muissa maissa tapahtuvia suuronnettomuuksia ja muita onnettomuuksia varten. Yksikön päätehtävänä on käynnistää koordinoitua pohjoismaisia toimenpiteitä tarvittaessa. Yksikkö ylläpitää tietoja käytettävissä olevasta materiaalista ja henkilöstöstä ja luo verkoston tällä alalla aktiivisesti toimivien lukuisten julkisten ja yksityisten organisaatioiden välille.

Yksikkö muodostaa pohjoismaisia ryhmiä tai joukkueita erityistarpeita, kuten edistynyttä etsintä- ja pelastustoimintaa, varten.

Pohjoismailla on suuronnettomuuksien ja muiden onnettomuuksien käsittelemistä varten hyvin toimivat kansalliset järjestelmät, jotka perustuvat virallisiin elimiin ja vapaaehtoisjärjestöihin. Suuronnettomuuksien yhteydessä yksittäisten maiden viranomaisten toimintavalmiudet ovat kuitenkin rajalliset, ja tietyillä aloilla myös kansalliset resurssit ovat rajalliset. Tarvittavan kaluston hankkiminen voi myös olla hyvin kallista, erityisesti yksittäiselle maalle yksin.

Siksi on perustettava pohjoismainen katastrofyksikkö vahvistamaan ja täydentämään nykyisiä kansallisia valmiusjärjestelmiä. Tähän tarkoitukseen ei tarvitse perustaa uutta elintä. Yksikön on perustuttava olemassa oleviin viranomaisiin, ja sen on toimittava koordinoivana elimenä.

Yksikkö kartoittaa käytettävissä olevat resurssit ja materiaalin, luo verkoston julkisten ja yksityisten toimijoiden välille, päättää yhteisen valmiuskaluston ostamisesta tai vuokraamisesta ja arvioi yhteisten harjoitusten ja koulutuksen tarvetta. Näistä lähtökohdista yksikön on pystyttävä kokoamaan ja käynnistämään mittava alueellinen toimintapanos suuronnettomuuksien tai muiden onnettomuuksien tapahduttua Pohjoismaissa tai muissa maissa.

Yksikön toiminnan on perustuttava voimassa oleviin kahdenvälisiin ja kansainvälisiin sopimuksiin, kuten pohjoismaisen pelastusyhteistyön NORDRED-puitesopimukseen, ja sen on annettava näille sopimuksille konkreettista lisäarvoa.

Lisäksi yksikön on harkittava toimenpiteitä, joilla vahvistetaan valmiutta ja toimintakykyä useilla aloilla, kuten luonnonkatastrofien yhteydessä, meripelastuksessa, etsintä- ja pelastustoiminnassa sekä CBRN-aineiden (kemiallisten, biologisten, radiologisten ja ydinaineiden) käsittelyssä.

Saattaa myös olla tarpeen muodostaa erikoistuneita pohjoismaisia ryhmiä tai joukkueita avustamaan Pohjoismaiden viranomaisia suurissa ja edistyneissä operaatioissa tai vastaamaan sellaisiin erityistarpeisiin, joita yksittäiset maat eivät yksin pysty täyttämään. Olemassa olevan kapasiteetin pohjalta voidaan esimerkiksi muodostaa pohjoismaisia etsintä- ja pelastusjoukkueita määrättäväksi toimimaan hätätilanteissa, joissa ihmisiä on kadonnut tai heitä joudutaan pelastamaan rakennuksista tai liikennevälineistä. Joukkueilla on oltava erityisasiantuntemusta esimerkiksi toiminnasta maanvyöryn yhteydessä, ja niillä on oltava käytettävissään tarvittavat tekniset resurssit, kuten erikoiskamerat, kuuntelu- ja navigointilaitteet ja etsintäkoirat.

Sen lisäksi, että nämä etsintä- ja pelastusjoukkueet määrättäessä avustavat Pohjoismaiden viranomaisia, niitä voidaan usein tarvita kansainvälisissä yhteyksissä. Siten joukkueita voidaan lähettää alueellisena tukena YK:n, EU:n tai Naton johtamiin siviilikriisinhallintaoperaatioihin.

Ehdotus 9. Sotarikosten tutkintayksikkö

Perustetaan tutkintayksikkö koordinoimaan Pohjoismaiden toimintaa näiden tutkiessa joukkotuhontaa, rikoksia ihmisyyttä vastaan ja sotarikoksia, joihin ovat syyllistyneet Pohjoismaissa oleskelevat henkilöt.

Kaikille Pohjoismaille asettaa haasteita se, että niiden alueella oleskelee sotarikoksista epäiltyjä henkilöitä. Norjassa on tullut käsiteltäväksi ensimmäinen entisen Jugoslavian konfliktiin liittyvä rikosasia. Tanskassa on muun muassa suoritettu laaja tutkinta asiassa, jossa mieshenkilöä epäillään osallisuudesta Ruandan vuoden 1994 kansanmurhaan. Lisäksi Tanskassa on käsitelty asioita, jotka liittyvät Afganistanissa, entisessä Jugoslaviassa ja Lähi-Idässä tehtyihin rikoksiin. Ei ole syytä olettaa tällaisten tapausten vähenevän tulevaisuudessa.

Näiden rikosasioiden tutkinta on vaikeaa. Tapahtumista on tavallisesti kulunut useita vuosia, maantieteelliset välimatkat ovat pitkiä, ja todistajien kuulemista voivat vaikeuttaa kieliongelmat, kulttuurierot ja se, että he pelkäävät kostoja. Jokaisella Pohjoismaalla on jonkin verran kokemusta tällaisista asioista, ja asioiden luonteen vuoksi tutkinta edellyttää laajaa kansainvälistä yhteistyötä ja useiden maiden apua.

Tanska perusti vuonna 2002 erityisyksikön tällaisia rikosasioita varten, ja samoin ovat sittemmin tehneet Norja ja Ruotsi. Suomessa näiden asioiden tutkinnasta määrää valtakunnansyyttäjä. Pohjoismaat toimivat yhteistyössä yksittäistapauksissa, mutta yhteistyötä ei ole säännönmukaistettu.

Pohjoismainen työryhmä luovutti äskettäin maiden oikeusministereille raportin pohjoismaisen syyteyhteistyön laajentamisesta. Ryhmä viittasi tarpeeseen tehostaa yhteydenpitoa syyttäviviranomaisten välillä, mutta huomautti samalla, että alan kansallisten viranomaisten keskinäiseen vaihtoon suhtaudutaan jonkin verran pidättyvästi. Tutkintayhteistyössä tätä ongelmaa ei esiinny.

Pohjoismaat saavuttavat ilmeisiä etuja laajentamalla yhteistyötään käsitellessään joukkotuhonnan, ihmisyyttä vastaan tehtyjen rikosten ja sotarikosten kaltaisia vaikeita ja paljon resursseja vaativia asioita. Nämä asiat ovat Pohjoismaille erityinen ja uusi haaste, johon vastaamiseksi tarvitaan nykyistä tehokkaampaa pohjoismaista toimintaa. Siksi resurssien ja asiantuntijoiden vaihto kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja rikosoikeuden alalla hyödyttää sekä alan rikostutkintaa että oikeudellista asiantuntemusta.

Ehdotus 10. Ulkoasiainhallinnon yhteistyö

Pohjoismaiden ulkomaanedustukset voivat toimia yhteisissä edustustoissa niissä maissa, joissa ja niillä alueilla, joilla Pohjoismailla ei ole suurlähetystöjä tai pääkonsulinvirastoja.

Pohjoismailla on intressejä sellaisissa maissa, joihin ja sellaisilla alueilla, joille mikään näistä maista ei toistaiseksi ole perustanut suurlähetystöä tai pääkonsulinvirastoa. Keski-Aasia on hyvä esimerkki alueesta, jonka merkitys on suuri mutta jossa kaikki Pohjoismaat ovat aliedustettuina. Alueen levottomuudet ja turvallisuuspoliittiset ongelmat vaikuttavat myös Pohjoismaihin, ja siksi niiden on voitava seurata alueen kehitystä ja ylläpitää jatkuvia yhteyksiä viranomaisiin, elinkeinoelämään ja muihin toimijoihin. Lisäksi ulkomaanedustustojen perustaminen ja toiminnassa pitäminen on kallista. Nykyiset henkilöstön turvallisuuden vaatimukset ovat niin ikään huomattavasti lisänneet kustannuksia monissa paikoissa. Toimimalla yhteistyössä Pohjoismaat voivat kuitenkin edustautua nykyistä useammissa maissa.

Berliini on toistaiseksi ainoa paikka, jossa kaikkien viiden Pohjoismaan suurlähetystöt on sijoitettu yhteiselle alueelle, jolla ne käyttävät ja ylläpitävät yhdessä rakennuksia ja teknisiä palveluja. Joissakin muissa maissa on sijoitettu yhteen kahden tai useamman Pohjoismaan suurlähetystöt, ja joihinkin maihin tällaista yhteensijoittamista harkitaan.

Pohjoismaiden on voitava kehittää ulkoasiainhallinnon yhteistyötään sellaisten edustustojen perustamiseksi, jotka ovat joko kokonaan tai osittain niiden yhteisiä. Niissä maissa, joihin yksi tai useampi Pohjoismaa on jo perustanut edustuston, on työskentely näissä edustustoissa mahdollistettava myös muiden Pohjoismaiden edustajille. Siellä, missä yksikään Pohjoismaa ei ole edustettuna, voidaan perustaa uusia edustustoja tähän halukkaiden Pohjoismaiden kesken ja pitää niitä toiminnassa näiden maiden lähettämien työntekijöiden voimin. Kunkin yksittäisen työntekijän on saatava työtään koskevat sisällölliset ja poliittiset ohjeet edustamastaan maasta. Hallinnolliset asiat on selvitettävä etukäteen muun muassa

vuosittaisissa budjettikokouksissa, ja edustustonpäällikön on vastattava näistä asioista käytännössä.

Yhteispohjoismaiset ulkomaanedustustot voivat mahdollistaa yhteistyön lisäämisen ulkomaanedustuksessa työskentelevien kouluttamisessa. Tämä voi puolestaan parantaa palvelujen laatua.

Yhteisiä suurlähetystöjä on pohdittu myös EU:ssa. Muun muassa Lissabonin sopimuksen luonnokseen sisältyi määräykset kolmansissa maissa toimivista yhteisedustustoista, joissa työskentelee työntekijöitä jäsenvaltioista, neuvoston sihteeristöstä ja komissiosta. Tähän saakka eri maissa toimivat EU-suurlähettiläät ovat edustaneet ainoastaan komissiota. Jäsenvaltioita edustavien EU-suurlähettiläiden nimittäminen voi vaikeuttaa yhteispohjoismaisten ulkomaanedustustojen perustamista.

Sotilaallinen yhteistyö

Ehdotus 11. Sotilaallinen yhteistyö kuljetus-, terveydenhuolto-, koulutus-, materiaali- ja harjoitusalueasioissa

Pohjoismaiden on vahvistettava sotilaallista yhteistyötään kuljetus-, terveydenhuolto-, koulutus-, materiaali- ja harjoitusalueasioissa. Useita näistä yhteistyöalueista käsitellään myös Norjan, Ruotsin ja Suomen puolustusvoimien komentajien aloitteesta laaditussa raportissa.

Tämän ehdotuksen lähtökohtana ovat nykyaikaisen puolustusteknologian suuret ja jatkuvasti kasvavat hankintakustannukset. Kustannuskehitys voi johtaa yksittäisten yksiköiden pienenemiseen siinä määrin, että niiden koko alittaa kriittisen rajan. Tällaisessa tilanteessa pienten maiden on luontevaa harkita yhteistyötä muun muassa hankinta-, huolto-, harjoitus- ja koulutusasioissa.

Yhteistyön vaihtoehtona voi olla kehitys, jossa pienet ja keskisuuret maat menettävät kykynsä ylläpitää omaa, uskottavaa puolustusta. Tuloksena voi olla Eurooppa, jossa vain suurilla mailla, kuten Isolla-Britannialla, Ranskalla, Saksalla ja Venäjällä, on oma, nykyaikainen puolustusjärjestelmänsä. Yksikään Pohjoismaa ei seuraavan 15–20 vuoden kuluessa pysty ylläpitämään puolustuksensa laatua tiivistämättä yhteistyötään muiden Pohjoismaiden kanssa.

Pohjoismaisen kuljetus- ja nostokapasiteetin perustaminen

Pohjoismaiden on koordinoitava kuljetus- ja nostokapasiteettinsa, kuten kuljetuslentokoneiden, helikopterien ja merikuljetuskaluston, käyttöä niin Pohjoismaissa kuin muissakin maissa. Tarkoituksena on perustaa yhteinen johtoyksikkö, johon Pohjoismaat sijoittavat pohjoismaiseen kuljetusyksikköön kuuluvia elementtejä.

Pohjoismainen kuljetusresurssiyhteistyö tuo säästöjä ja tehostaa käytettävissä olevien resurssien käyttöä. Lisäksi se mahdollistaa yhteiset hankinnat ja yhteiset neuvottelut kuljetuskapasiteetin hankinnasta. Toimiessaan kukin erikseen siviilimarkkinoilla Pohjoismaat ovat pieniä asiakkaita, joilla on niukasti vaikutusvaltaa. Toimimalla yhdessä ne saavat helpommin tehdyksi kuljetusresurssihankintansa kohtuullisin ehdoin.

Nykyisin Pohjoismaat tekevät kuljetusresurssien käyttöön liittyvää yhteistyötä vain vähän, tarkemmin sanottuna NORDCAPS-järjestelyssä (Nordic Coordinated Arrangement for Military Peace Support), josta on sovittu maiden toimintojen koordinoimiseksi rauhanturvaoperaatioissa. Norja, Ruotsi ja Suomi osallistuvat kuitenkin yhteisen Nato/PfP-tukikohdan perustamiseen Unkariin strategisia kuljetuslentokoneita varten. Osallistujamaat käyttävät näitä koneita erityisen jakojärjestelmän mukaan. Tässä yhteydessä pohjoismainen koordinointi on hyödyksi, kuten myös Naton järjestelyssä, jossa se vuokraa käyttöönsä venäläisiä ja ukrainalaisia Antonov-kuljetuskoneita. Norja ja Ruotsi osallistuvat tähän järjestelyyn.

Pohjoismaiden kuljetuskapasiteetin kehittämisen ja käytön koordinointi on tärkeää niiden ehdotusten kannalta, jotka koskevat sotilas- ja siviilihenkilöstöstä koostuvaa vakauttamisyksikköä, katastrofiryksikköä ja amfibioyksikköä (ehdotukset 1, 8 ja 12).

Pohjoismaisen terveydenhuoltoyksikön perustaminen

Nykyisin Pohjoismaat joutuvat näkemään paljon vaivaa saadakseen riittävästi terveydenhuoltohenkilöstöä kansainvälisiin operaatioihin. Siksi Pohjoismaiden on vahvistettava yhteistyötään asioissa, jotka liittyvät terveydenhuolto- ja evakuointikapasiteettiin, muun muassa stabiloivaan leikkaushoitoon soveltuviin kenttäsairaaloihin.

On perustettava yhteinen terveydenhuoltoyksikkö, jolla vahvistetaan Pohjoismaiden kykyä antaa kestävä toimintapanos kansainvälisten operaatioiden terveydenhuollossa. Yksikön toiminta voi perustua joko rotaatioon, jossa maat miehittävät vuorotellen kyseiset kenttäsairaalat ja muut sairaalat, tai maiden yhteismiehitykseen.

Pohjoismaiden terveydenhuoltohenkilöstön on myös harjoitettava yhdessä suurharjoitusten yhteydessä. Tämä luo perustan maiden tehokkaalle yhteistyölle kansainvälisissä operaatioissa, mutta se myös osaltaan ylläpitää ja parantaa yksittäisten Pohjoismaiden terveydenhuoltoalan osaamista.

Pohjoismaisen terveydenhuoltoyksikön perustaminen on merkityksellistä niiden ehdotusten kannalta, jotka koskevat sotilas- ja siviilihenkilöstöstä koostuvaa vakauttamisyksikköä ja katastrofiyksikköä (ehdotukset 1 ja 8).

Pohjoismainen sotilaskoulutusyhteistyö

Nykyisin Pohjoismaat kouluttavat kukin erikseen päällystää ja asiantuntijoita monilla hyvin erikoistuneilla aloilla ja monilla tasoilla. Usein koulutettavia on vähän, ja koulutus on sekä kallista että osaamisvaltaista. Tämä korostuu sellaisessa koulutuksessa, jossa tarvitaan simulaattorien kaltaista kallista opetusmateriaalia.

Laadun parantaminen on ensisijainen peruste koulutusyhteistyön käynnistämiseksi. Useilla aloilla kansalliset asiantuntijapiirit ovat pienet, ja voi olla vaativaa rakentaa ja ylläpitää tarvittavaa opetuspätevyyttä kaikilla aloilla. Yhteiset kurssit ja koulutus vahvistavat koulutuskapasiteettia ja lisäävät resursseja yksittäisillä aloilla. Niillä tuetaan osaltaan myös jatkuvuutta, tutkimusta ja kehittämistä.

Yhteispohjoismainen koulutus edistää varsinkin päällystön osalta maiden sotilaallista yhteisymmärrystä ja -ajattelua. Nykyisin eri Pohjoismaiden sotilaallista ajattelua leimaavat luonnollisesti maiden erilaiset historialliset kokemukset.

Yhteisen sotilaskoulutuksen lisäksi Pohjoismaiden on suunniteltava siviili- ja sotilastoimijoiden välisen yhteistyön kurssseja. Tämä on hyvin tärkeää sotilas- ja siviilihenkilöstöstä koostuvaa vakauttamisyksikköä koskevan ehdotuksen (ehdotus 1) kannalta.

Pohjoismaiden on myös perustettava yhteinen huippujohtajakurssi, jonka osallistujista noin puolet on upseereja ja puolet siviilejä. Laajentamalla ja pidentämällä tätä kurssia Pohjoismaat voivat myös luoda ”defence/war college”-tason koulutustarjontaa, jota niillä ei toistaiseksi ole.

Pohjoismainen sotilaskoulutuksen yhteistyö on merkityksellistä sotilas- ja siviilihenkilöstöstä koostuvan vakauttamisyksikön ja amfibioyksikön perustamisen (ehdotukset 1 ja 12) kannalta.

Materiaalin yhteinen hankinta, huolto ja ajanmukaistaminen

Materiaalin hankinta, huolto ja ajanmukaistaminen muodostavat suuren menoerän kaikkien Pohjoismaiden puolustusbudjeteissa. Tilannetta voidaan helpottaa pohjoismaisella yhteistyöllä.

Pohjoismaat tekivät jo vuonna 1994 sopimuksen yhteistyöstä puolustusmateriaalin kehittämisessä ja hankinnassa sekä puolustusteollisuuden yhteistyön kehittämisestä. Tässä NORDAC-yhteistyössä (Nordic Armaments Cooperation) Pohjoismaat ovat muun muassa hankkineet yhdessä helikoptereita, rynnäköpanssarivaunuja, vastatykistötutkia ja panssaroituja miehistönkuljetusajoneuvoja. Yhteistyötä voidaan kuitenkin laajentaa huomattavasti.

Maavoimien osalta yhteistyön laajentamisen mahdollisuudet ovat suuret, koska Norja, Ruotsi, Suomi ja Tanska käyttävät keskenään samanlaista materiaalia. Kaikki käyttävät esimerkiksi saksalaisen Leopard 2 -panssarivaunun eri malleja, ruotsalaisia CV-90-rynnäköpanssarivaunuja ja suomalaisia panssaroituja Sisu Pasi -miehistönkuljetusajoneuvoja. Nykyistä tiiviimpi yhteistyö tämän materiaalin huollossa ja ajanmukaistamisessa tuo mittakaavaetuja kaikille. Sama koskee uuden materiaalin hankintaa, koska Pohjoismaat saavat yhdessä toimimalla vahvemman aseman neuvotellessaan tuottajien kanssa.

Yhteiset ampuma- ja harjoitusalueet

Kaikki Pohjoismaat ovat viime vuosikymmeninä vähentäneet, osin jyrkästikin, ampuma- ja harjoitusalueidensa määrää. Samalla asevoimien vahvuutta on supistettu suhteellisesti

nopeammin, jolloin jäljellä olevien alueiden ylläpitokustannukset suhteessa Pohjoismaiden puolustusvoimien vahvuuteen ovat kasvaneet. Lisäksi ampuma- ja harjoitusalueita ajanmukaistettaessa on aiheutunut suuria kustannuksia siitä, että on jouduttu hankkimaan muun muassa edistyneitä simulaattoreita ja muita kalliita laitteita, jotta harjoittelu vastaisi paremmin kenttäolosuhteita.

Siksi Pohjoismaiden on tehtävä yhteistyötä ampuma- ja harjoitusalueiden ylläpitämisessä ja käytössä. Ylläpitämällä esimerkiksi yhtä tietyn tyyppistä ampuma- ja harjoitusaluetta neljän sijasta pystytään tarvittavaa kallista teknologiaa ja alueiden ylläpitoon tarvittavia henkilöstöresursseja hyödyntämään huomattavasti nykyistä tehokkaammin.

Ehdotus 12. Amfibioyksikkö²

Perustetaan pohjoismainen amfibioyksikkö, joka perustuu olemassa oleviin yksiköihin ja nykyiseen ruotsalais-suomalaiseen yhteistyöhön. Yksikkö voidaan lähettää kansainvälisiin operaatioihin. Pitkällä aikavälillä yksikön on hankittava tarvittava osaaminen arktisissa asioissa.

Pohjoismaat ovat jo kauan pyrkineet yhteistoimintaan kansainvälisissä sotilasoperaatioissa ja monikansallisissa valmiusjoukoissa. Vuonna 1997 Pohjoismaiden puolustusministerit perustivat NORDCAPS-järjestelyn koordinoimaan maiden toimintaa rauhanturvaoperaatioissa. Vuonna 2008 Norja, Ruotsi ja Suomi luovuttivat (yhdessä Irlannin ja Viron) kanssa joukkoja EU:n valmiusjärjestelmään osana Pohjoismaista taisteluosastoa (Nordic Battle Group). Lisäksi kaikki Pohjoismaat osallistuvat Naton johtamiin operaatioihin, ennen kaikkea Afganistanissa toimivaan ISAF-operaatioon. Pohjoismaiden välinen yhteistyö ISAF-operaatioissa on ollut hyödyllistä, mutta sitä on voitava kehittää edelleen, jotta maiden niukkoja resursseja pystyttäisiin hyödyntämään nykyistä paremmin.

Pohjoismaiden on toimittava yhteistyössä kansainvälisissä sotilasoperaatioissa antamalla yhteinen panoksensa sellaisilla aloilla, joilla niillä on tarvittavaa erityisosaamista. Pohjoismailla on esimerkiksi rannikkoalueiden ja ahtaiden vesiväylien operaatioihin erikoistuneita joukkoja, ja tälle resurssille on kansainvälistä kysyntää.

Toistaiseksi useimmat YK:n johtamat kansainväliset sotilasoperaatiot on toteutettu sisämaassa. Suuri osa maailman väestöstä asuu kuitenkin rannikoiden tuntumassa, ja tämän vuoksi amfibioyksiköllä voi tulevaisuudessa olla tärkeä tehtävä erilaisissa kansainvälisissä operaatioissa. Lisäksi useat maat pelkäävät merikuljetusten, erityisesti energiakuljetusten, tuomia riskejä. Niitä vastaan tarvitaan suojausta, kuten myös tärkeillä laivaväylillä esiintyvää merirosvotoimintaa vastaan.

2) Amfibioyksiköllä tarkoitetaan tässä sotilaallista yksikköä, joka pystyy suorittamaan tiedustelu- ja turvaamistehtäviä rannikkoalueilla. Sotilasterminologiassa amfibio-määre liitetään yksiköihin, joiden aluskapasiteetti perustuu suureen, sisäkanneltaan pika-aluksia kuljettavaan emäalukseen, ja joiden omana tulivoimana on raskas aseistus.

Ruotsi ja Suomi ovat viimeisen kymmenen vuoden kuluessa kehittäneet amfibio-operaatioiden yhteistyötä ruotsalaisen ensimmäisen amfibiorykmentin (1. Amfibieregementet) ja suomalaisen Uudenmaan Prikaatin kesken. Pohjoismainen amfibioyksikkö muodostetaan tämän yhteistyön sekä muiden olemassa olevien yksiköiden ja asejärjestelmien pohjalta.

Pohjoismainen amfibioyksikkö on hyödyllinen paitsi maiden omien tarpeiden kannalta myös siksi, että se tekee Pohjoismaista nykyistä kiinnostavampia yhteistyökumppaneita kansainvälisissä operaatioissa.

Yksikön arktisen osaamisen varmistamiseksi sen on saatava tarvitsemansa logistinen tuki arktisiin olosuhteisiin sovitulta tukialukselta. Tuki voidaan järjestää alukselta, joka toimii sekä komentoaluksena, kuljetus- ja huoltoaluksena että maihinnousualuksena. Nämä toiminnot voidaan myös järjestää yhdistämällä erityyppisiä aluksia.

Pohjoismaisen amfibioyksikön perustaminen on merkityksellistä niiden ehdotusten kannalta, jotka koskevat meritoimintayksikköä (ehdotus 4) ja Pohjoismaiden arktista yhteistyötä (ehdotus 6).

Solidaarisuusjulistus

Ehdotus 13. Pohjoismainen solidaarisuusjulistus

Pohjoismaiden hallitusten on annettava vastavuoroinen turvallisuuspoliittinen solidaarisuusjulistus, jossa ne velvoittavasti selvittävät, miten aikovat reagoida, jos jokin Pohjoismaa joutuu ulkoisen hyökkäyksen tai asiattoman painostuksen kohteeksi.

Tässä raportissa olen hahmotellut useita konkreettisia ehdotuksia, jotka koskevat pääasiassa siviiliyhteistyötä. Lisäksi olen tehnyt ehdotuksia, joiden perusteella kaksi Pohjoismaata tai useampi Pohjoismaa voi sopia yhteisistä puolustusalan järjestelyistä.

Pohjoismaista puolustusyhteistyötä kehitettäessä saatetaan tulla pisteeseen, jossa yksi tai useampi maa erikoistuu tiettyihin tehtäviin ja saa erilaisia mutta muuta toimintaa täydentäviä tehtäviä. Näin syntyvässä Pohjoismaiden yhteistyössä maiden yhteinen puolustuskyky on suurempi kuin yksittäisten maiden puolustuskyvyt yhteensä. Samalla yksittäisen maan puolustuskyky erillään tarkasteltuna voi heiketä.

Tällaisen kehityksen myötä syntyy tarve kytkeä yhteistyö viralliseen poliittiseen turvatakuuseen. Jos Pohjoismaat ovat sotilaallisesti riippuvaisia toistaan, niiden on myös voitava luottaa saavansa käyttöönsä tarvittavat sotilaalliset keinot, jos ne joutuvat puolustautumaan.

Tämä voidaan toteuttaa siten, että Pohjoismaiden hallitukset antavat yhdessä vastavuoroisen turvallisuuspoliittisen takuujulistuksen. Julistuksessa maat voivat velvoittavasti selvittää, miten ne aikovat reagoida, jos jokin Pohjoismaa joutuu ulkoisen hyökkäyksen tai asiattoman painostuksen kohteeksi.

Pohjoismaiden hallitusten yhteinen julistus mahdollistaa huomattavasti nykyistä tiiviimmän sotilaallisen yhteistyön. Pidän lähtökohtana julistuksen muotoilemista siten, ettei se ole

ristiriidassa niiden sitoumusten kanssa, joita Pohjoismailla on YK:ssa, EU:ssa ja Natossa. Mahdollistamalla tiiviin sotilaallisen yhteistyön julistus luo tärkeän perustan toimenpiteille, joilla vahvistetaan Pohjoismaiden kykyä täyttää velvoitteensa ja luovuttaa resursseja näiden järjestöjen käyttöön.

Tämä yhteistyö täydentää mutta ei korvaa Pohjoismaiden nykyisiä ulko- ja turvallisuuspoliittisia sitoumuksia.